
Arbete och liv

Befolkning, sysselsättning och
företagande i Köpings kommun under 2015
– samt återblickar på utvecklingen de senaste tio åren

Nr 1 2016

KÖPINGS KOMMUN

Innehåll

Inledning	3
Statistik och fakta.....	3
Befolkningsutvecklingen	3
De senaste tio åren.....	4
Arbetsmarknaden	7
De senaste tio åren.....	9
Företagandet.....	11
De senaste tio åren.....	13
Summering.....	15

© Köpings kommun

Rapporten skriven av:

Samhällsplanerare Lars-Olov Johansson, 2016-04-21.

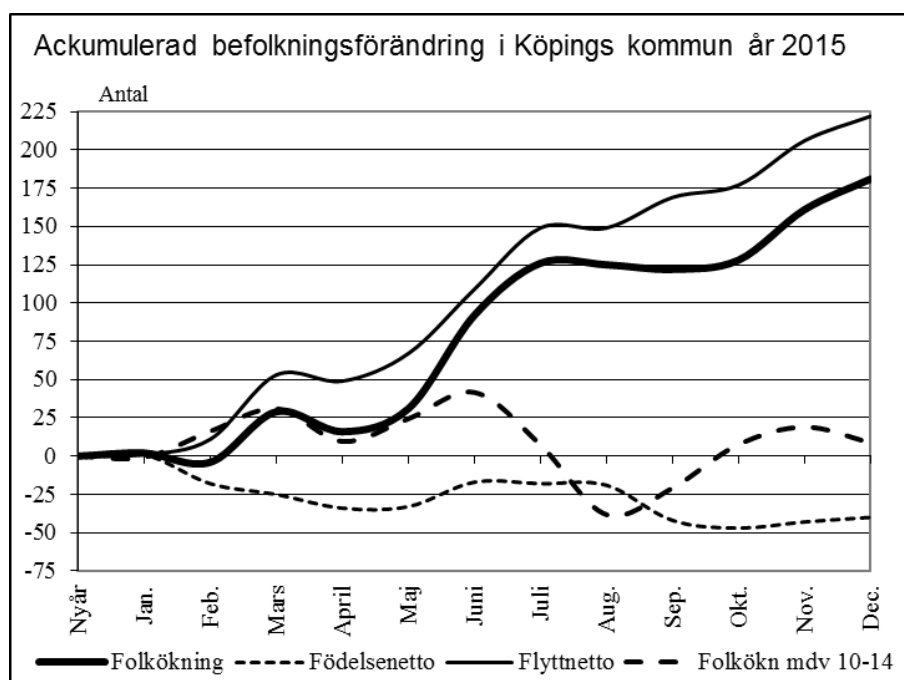
Inledning

I 2016 års första version av Arbete och liv görs, som tidigare, en summering av utvecklingen under det föregående året. Eftersom det även "halvdecenniumskifte" görs också under respektive område återblickar på utvecklingen under de senaste tio åren. En period som varit händelserik och medfört påtagliga förändringar med avseende befolkning, sysselsättning och företagande.

Statistik och fakta

Befolkningsutvecklingen

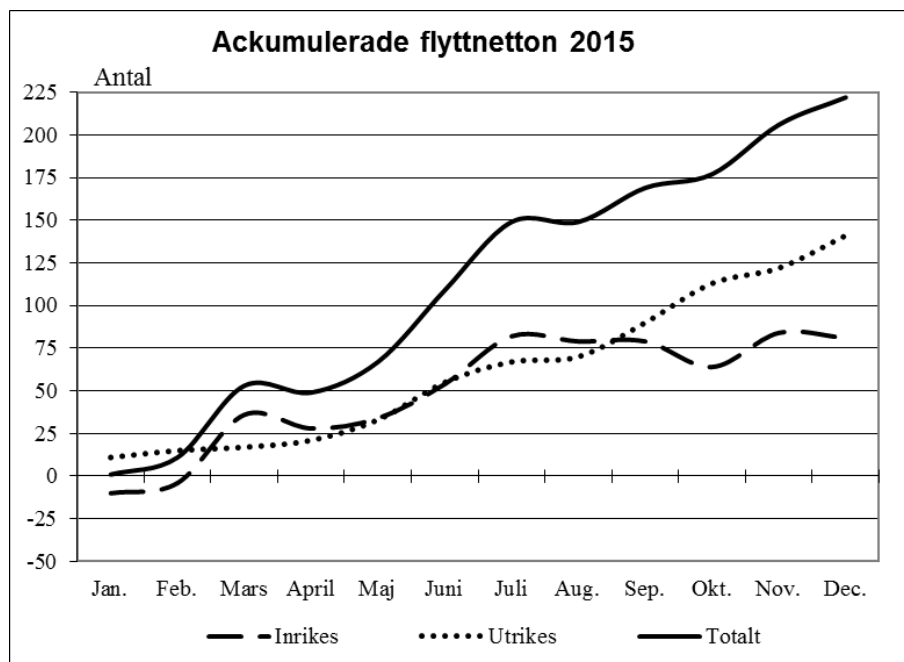
Under 2015 ökade kommunens befolkning med 181 personer till 25557. Eftersom födelsenettet (födda - avlidna) slutade på -40 så berodde befolkningsökningen helt på flyttnettots +222. Det ackumulerade flyttnettots ökade stadigt under året. Inte ens under eftersommaren, när ungdomar flyttar till högskole- och universitetsorter, var det någon nedgång.

Månadsvis befolkningsförändring i Köpings kommun år 2015

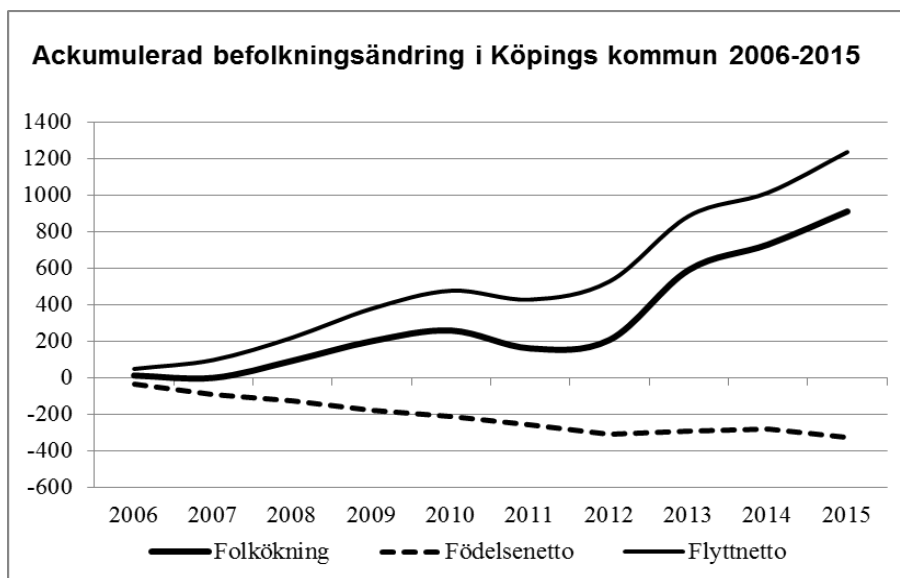
Månad	Folkmängd vid mån.slut	Folk-ökning	Födda	Döda	Födelse-netto	Inflyttade	Utflyttade	Flytt-netto	Just. +/-
December	25 376	-8	23	22	1	77	88	-11	2
Januari	25 378	2	23	22	1	108	107	1	1
Februari	23 372	-6	10	29	-19	84	74	10	3
Mars	25 405	33	17	24	-7	99	57	42	-2
April	25 392	-13	26	35	-9	68	72	-4	0
Maj	25 407	15	21	20	1	107	89	18	-4
Juni	25 468	61	32	16	16	139	97	42	3
Juli	25 502	34	22	23	-1	139	99	40	-5
Augusti	25 501	-1	19	20	-1	125	125	0	0
September	25 498	-3	12	35	-23	114	94	20	0
Oktober	25 504	6	18	23	-5	105	97	8	3
November	25 537	33	27	23	4	99	70	29	0
December	25 557	20	26	23	3	117	101	16	0
Ack. 2015		181	253	293	-40	1 304	1 082	222	-1

Studerar vi flyttnettot närmare så var det jämt fördelat på inrikes- resp. utrikesnettot t.o.m. sensommaren. Därefter planade inrikesnettot ut medan utrikesnettot fortsatte att öka till hela året (se nedan). Vid slutet av 2015 var det inrikes flyttnettot +81 och det utrikes flyttnettot +141. Befolkningsökningen 2015 kan därför med ungefär 1/3 relateras till inrikes inflyttning och med 2/3 till invandring.

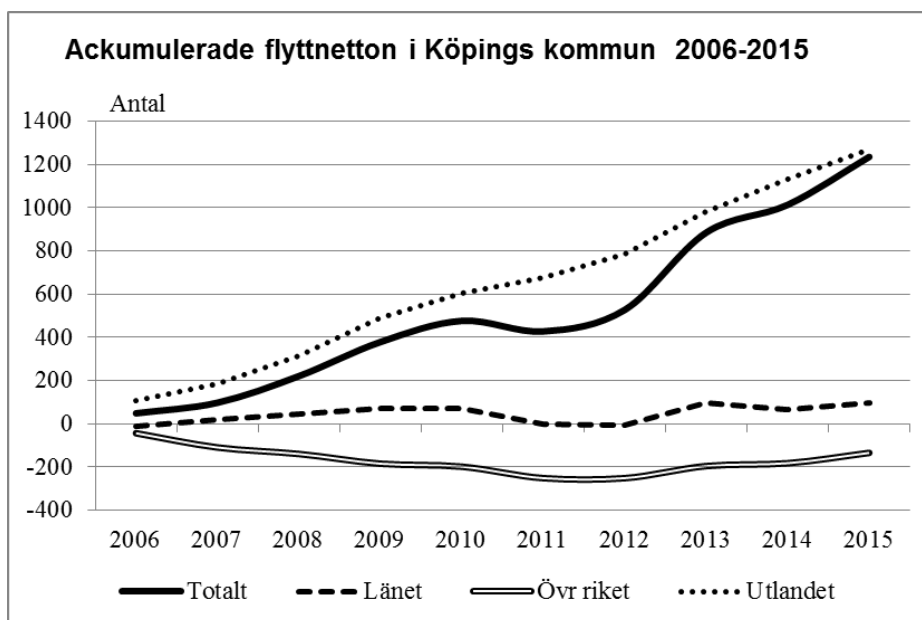

De senaste tio åren

De senaste tio årens befolkningsutveckling påminner mycket om den under 2015. Med undantag för en svacka runt 2011 har befolkningen ökat från år till år. I synnerhet åren 2013-2015 då ökningen var 703 personer. Och det är inflyttningen som är orsak till ökningen, medan födelsenettot utvecklats i negativ riktning.

Under hela perioden har antalet födda respektive avlidna varit ungefär konstant. Med undantag för 2013 och 2014, då födelsenettet var strax över ± 0 , har antalet avlidna varit fler än antalet födda. Om det negativa nettot beror på "för få födda" eller "för många avlidna" är svårt att svara på. Värt att begrundas är dock att jämfört med riket har Köping en liten andel av befolkningen i familjebildande åldrar, 20-40 år. Under åren 2006-2015 har kommunen befolkning ökat med 911 personer, vilket beror på att födelsenettet slutade på -325 och flyttnettet +1236.

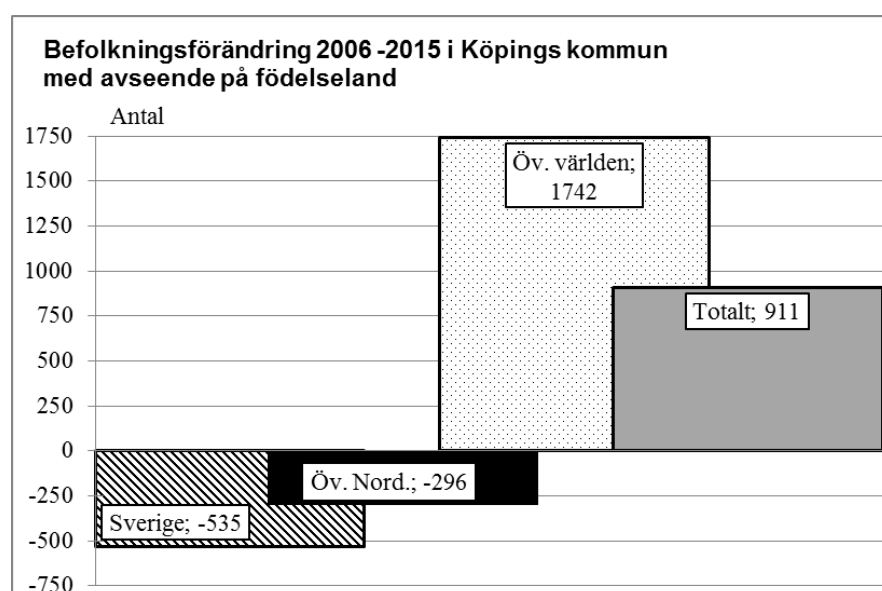

Om flyttnettet syns i sina delar visar det sig att det under hela perioden har nettot mot de övriga kommunerna i länet befunnit sig strax över noll. Och efter tio år slutade det på +97. Motsvarande mönster mot övriga riket är att det ackumulerade flyttnettet hela tiden varit negativt. En schablonmässig förklaring till det är den övergripande och långsiktiga urbaniseringen. Att invånarna lämnar Köping, och andra mindre kommuner, för att flytta till större orter. För Köping har det dock blivit en förbättring de tre senaste åren och efter tio år slutade flyttnettet mot

övriga riket på -134. Den helt avgörande orsaken till befolkningsstillväxten i kommunen är emellertid invandringen. Alla år från och med 2006 har flyttnettot mot utlandet varit positivt och vid slutet av 2015 var det ackumulerade värdet +1273.

Sammanfattningsvis kan de senaste tio årens befolkningsökning i kommunen i praktiken helt relateras till invandring. Medan summan av födelsenettot, flyttnettot mot länet och flyttnettot mot övriga riket blir negativt: -362. (1273-325+ 97-134= 11.)

Ovanstående har av givna skäl påverkat exv. skolan och arbetsmarknaden i kommunen. Men då ska vi ha i minnet att antalet invandrare inte är liktydigt med ”de som inte kan svenska”. Det kan mycket väl vara så att en som invandrat behärskar svenska och en som flyttat till Köping från en annan ort i Sverige inte gör det. Därför är det mer rättvisande att se till hur antalet kommuninvånare på tio har förändrats med hänsyn tagen till födelseland.

Som framgår av diagrammet har de senaste tio årens befolkningsökning även medfört en demografisk förändring. Antalet kommunbor födda i Sverige och övriga Norden, dvs. sådana som i realiteten har språket och skolgång ”med sig från början”, har minskat med 831 st. Samtidigt har antalet invånare som är födda i övriga världen ökat med 1742 st., varav 1525 är födda i Afrika och Asien. Det vill säga nya invånare av vilka en mycket stor andel har såväl en språk- som en utbildningsbarriär att övervinna.¹

Befolkningstransformationen har fått, och kommer att få, konsekvenser för kommunens verksamheter. Inte minst på grund av att förändringen varit påtagligast i intervallet 5-34 år. I den åldersgruppen har antalet inrikes födda minskat med 613 st. samtidigt som antalet utrikes födda ökat med 1011 st.

¹ Att antalet kommuninvånare födda i övriga Norden har minskat beror till stor del på att många av de Finlandsfödda Köpingsborna, vilka kom som arbetskraftinvandrare på 1960- och 1970-talet, blivit gamla och avlidit.

Arbetsmarknaden

I början av 2015 fanns det totalt 1266 st. (10,6 %) arbetslösa i kommunen och i december 2015 hade antalet ökat något till 1310 st. (10,8 %). Av dessa var 731 män och 579 kvinnor (se nedan).

Arbetslösa i Köpings kommun, december 2015

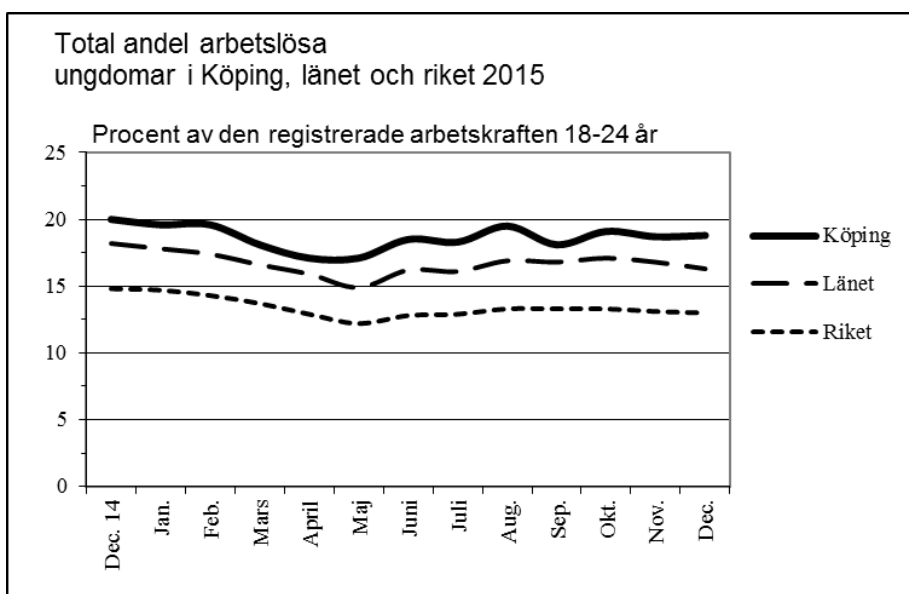
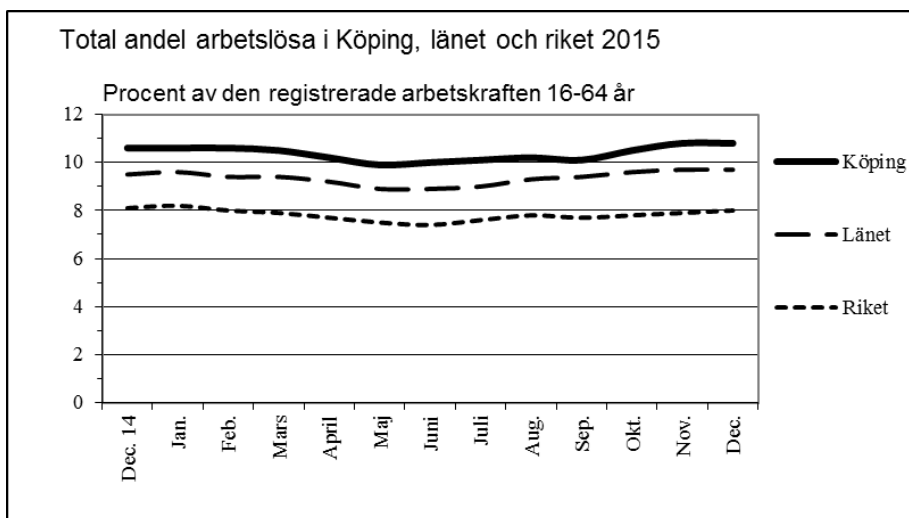
Antal samt procent av den registrerade arbetskraften, 16-64 år *

	Öppet		I program		Totalt	
	Antal	Proc.	Antal	Proc.	Antal	Proc.
Samtliga						
Män	321	5,0	410	6,3	731	11,3
Kvinnor	245	4,3	334	5,9	579	10,2
Samtliga	566	4,7	744	6,1	1310	10,8
varav ungdomar, 18-24 år	84	5,7	191	13,1	275	18,8
Inrikes födda						
Män	146	2,8	225	4,3	371	7,0
Kvinnor	92	2,0	187	4,0	279	6,0
Samtliga	238	2,4	412	4,1	650	6,5
varav ungdomar, 18-24 år	48	3,7	138	10,7	186	14,5
Utrikes födda						
Män	175	14,7	185	15,6	360	30,3
Kvinnor	153	15,1	147	14,5	300	29,6
Samtliga	328	14,9	332	15,1	660	30,0
varav ungdomar, 18-24 år	36	20,5	53	30,1	89	50,6

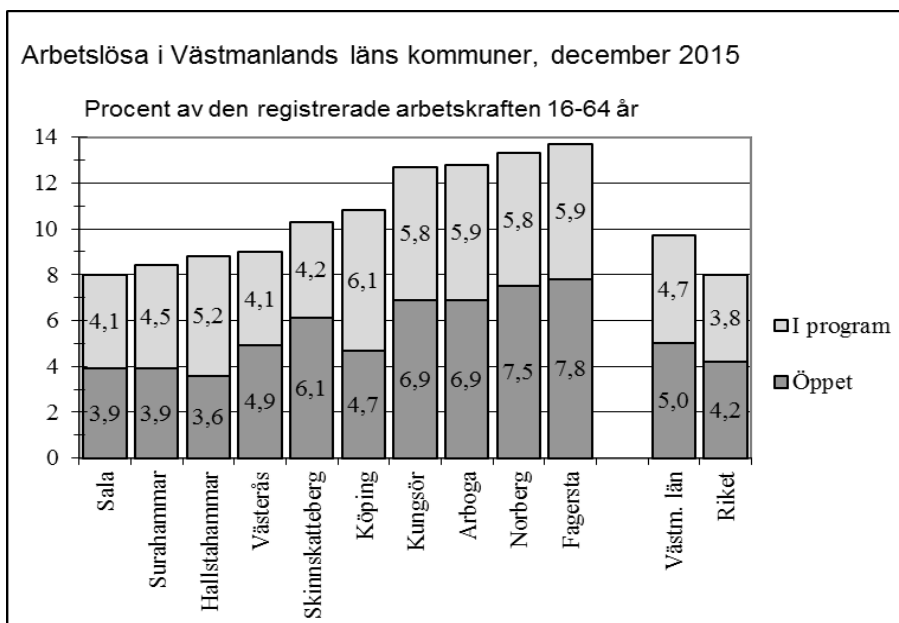
*) Den registrerade arbetskraften är antalet arbetande plus antalet arbetslösa, registrerade hos arbetsförmedlingen.

Utmärkande är att de långtidsarbetslösa (de som deltar i aktivitetsprogram) var 178 st. fler än antalet öppet (korttids-) arbetslösa. Det indikerar att förhållandevis många, på grund av otillräcklig kompetens, har extra svårt att få ett arbete. Det gäller inte minst ungdomarna med sina bristande arbetslivserfarenheter. Av samtliga arbetslösa var cirka 1/6 ungdomar i åldern 18-24 år och av dessa var i sin tur 69 procent långtidsarbetslösa. Kännetecknande är även att de utrikes födda kommuninvånarna har svårt få ett arbete. Bland dem var arbetslösheten nästan fem gånger högre än hos de inrikes födda. Orsakerna kan vara flera, men här finns ett otvetydigt samband med att en stor del av dem som kommit på senare år inte har de språk- och yrkeskunskaper som efterfrågas.

Under 2015 var arbetslösheten i kommunen högre än i länet och riket och det var för ungdomsarbetslösheten som skillnaden var störst. Den rådande arbetslöshetsnivån har dels en koppling till de personalminskningar som gjordes i samband med den ekonomiska krisen 2009-2010, dels till att de kommit många nyanlända under senare år.

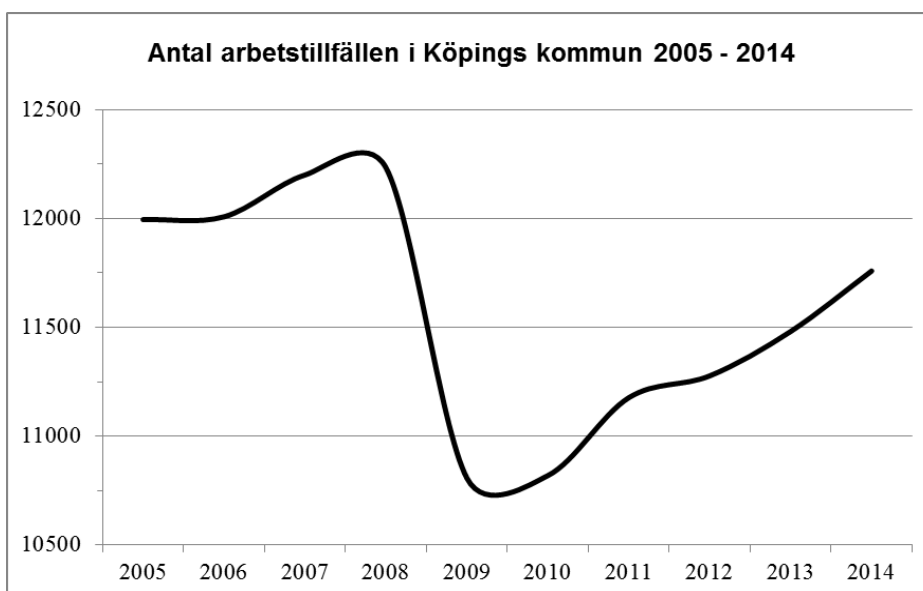

Vid en jämförelse med de övriga kommunerna i länet framkommer att i december 2015 hade Köping den femte högsta arbetslösheten. I relativa termer är det en förbättring från 2014, då Köping hade den fjärde högsta: se diagram nedan. Där syns även att i nästan alla länets kommuner är arbetslösheten högre än i riket. Västmanlands län har följaktligen förhållandevis stora sysselsättningsproblem. Diagrammet visar även långtidsarbetslösheten (inskrivna i program) inte bara är kännetecknande för Köping och länet utan också för hela riket.

De senaste tio åren

Innan den ekonomiska krisen (den s.k. Lehman Brothers-kraschen) som drabbade världen 2008 gick kommunens företag, i synnerhet bilkomponentindustrin, på högvarv och antalet anställda ökade. Men så kom krisen ”över en natt” och slog till mot Köping och dess konjunkturkänsliga industri. På drygt ett år försvann 1400 arbetstillfällen. Det fick stora konsekvenser för Köping, men påverkade även omkringliggande kommuner eftersom många pendlade till arbeten här. Efter krisen har kommunens näringsliv och arbetsmarknad sakta återhämtat sig men antalet arbetstillfällen har ännu inte nått upp till den tidigare nivån.²

² I diagrammet beskrivs utveckling t.o.m. 2014 eftersom det är det senaste året med tillgängliga uppgifter beträffande arbetstillfällen, och även arbetspendling.

Att krisen fick så kraftiga effekter i Köping har ett tydligt samband med att det är en utpräglad industrikommun, där just bilkomponentindustrin är helt dominerande. En exportinriktad industrigren som dels är konjunkturkänslig, dels verkar i en hård internationell konkurrens. I en kommun med ett mer diversifierat näringsliv hade krisen fått lindrigare följder.

En effekt av recessionen var att inpendlingen till Köping och därmed även pendlingsnettot minskade kraftigt. Från att under flera år ha legat på en hög nivå sjönk nettot från +719 år 2008 till +6 år 2010, samtidigt som utpendlingen fortsatte att öka. Från 2010 och framåt har dock pendlingsnettot, som en följd av att arbetsmarknaden förbättrats, åter ökat och var år 2014 +350. Likafullt finns tecken på att arbetsmöjligheter i kringliggande orter (främst Västerås) på sikt får en ökande betydelse för Köpingsbornas försörjning. Och som en följd av det en tilltagande utpendling.

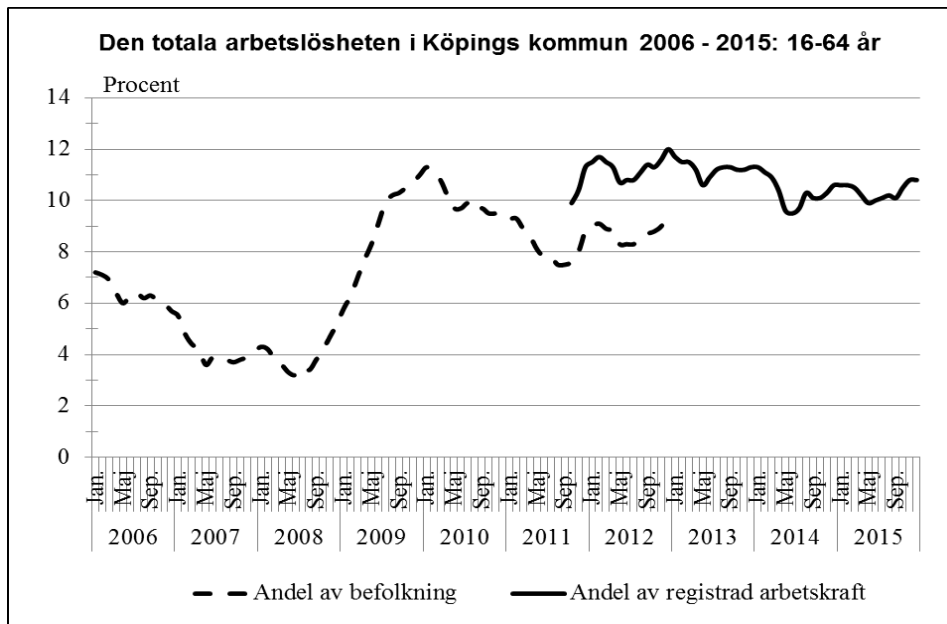
Pendlingsnettot är, vid sidan av antalet arbetstillfällen, en indikator på den ekonomiska aktiviteten i en kommun. Ett stort positivt pendlingsnetto visar på att ortens näringsliv är vitalt och en viktigt som arbetsgivare. Inte bara för de egna invånarna utan även för boende i omgivande kommuner.

Lehman Brothers-krisen fick stora verkningar i hela världen; så även i Köpings kommun. Vid sidan av att betydande delar av företagen drabbades av order- och inkomstbortfall förlorade många invånare sitt arbete och sin försörjning. Från juni 2008 till januari 2010 ökade antalet arbetslösa med 1263 st.: från rekordlåga 504 till rekordhöga 1767.

Åren innan 2008 varierade antalet arbetslösa kring en nivå på 600 st. Och från 2011 och framåt, när situationen stabiliserat sig, har antalet som saknar arbete varierat mellan 1200 och 1400 personer. Det motsvarar 10 till 12 procent av den registrerade arbetskraften (se diagrammet nedan).³

³ Från slutet av 2011 mäts andelen arbetslösa, inskrivna hos arbetsförmedlingen, i förhållande till den registrerade arbetskraften i åldern 16-64 år. Det ger ett bättre mått än att som tidigare relatera till hela befolkningen i samma ålder. För i befolkningen inkluderades även de som inte sökte arbete, t.ex. frivilligt hemmavarande och heltidsstuderande.

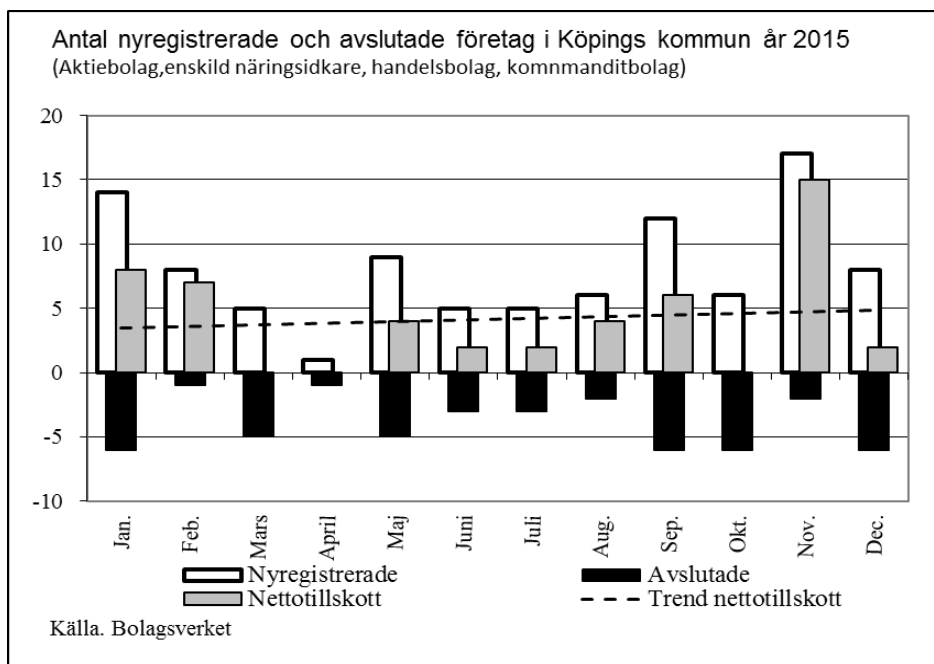
Den registrerade arbetskraften består av tre delar. De som bor i en kommun och ... har ett arbete; ... är öppet arbetslösa (inskrivna hos AF); ... deltar i program med aktivitetsstöd (inskrivna hos AF). I december 2015 uppgick den registrerade arbetskraften i Köping kommun till 12130 personer (beräknat antal).

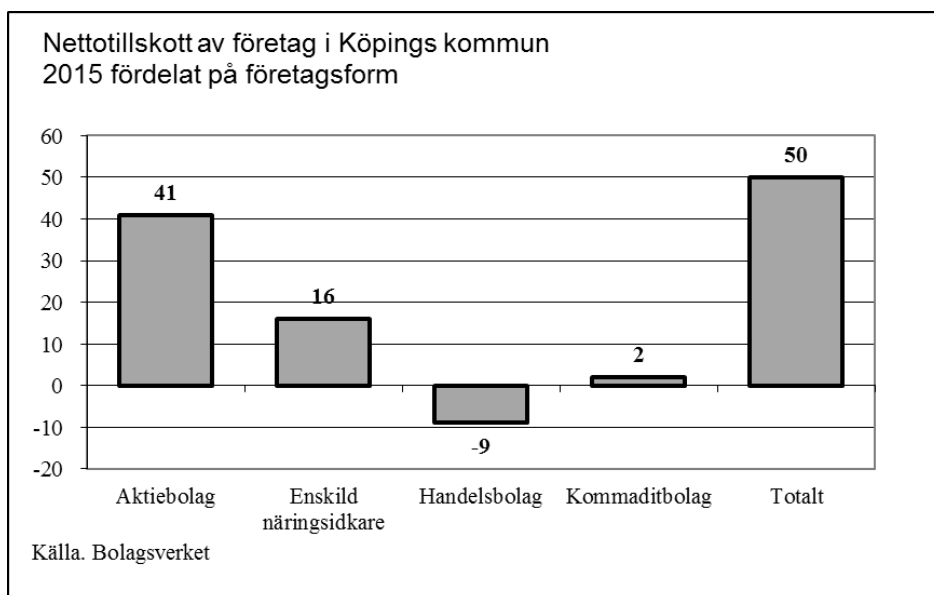
Att arbetslösheten efter krisen stabiliserat sig på en nivå betydligt högre än innan den kan kopplas till två orsakssamband. Ett är att antalet arbetstillfällen ännu inte nått upp till samma (höga) nivå som innan 2008. Det andra är att under den aktuella perioden har kommunen fått ett inte obetydligt tillskott av utrikes födda invånare. Människor som, av orsaker vilka berörts tidigare, har svårt att komma in på arbetsmarknaden. En marknad med förhållandevis litet utbud och, som en konsekvens av det, även förhållandevis höga krav. (Vid slutet av 2015 var 14 procent kommunens arbetande invånare födda utomlands, samtidigt som 50 procent av de arbetslösa var födda utomlands.)

Företagandet

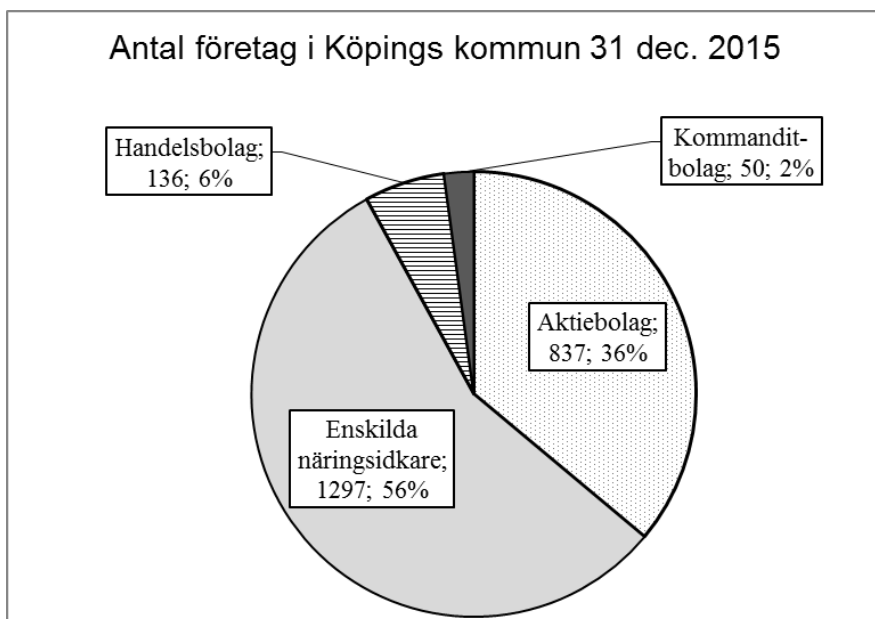
Vid sidan av sysselsättningsens och (dess motsats) arbetslöshetens förändring är även företagandets utveckling ett mått på den ekonomiska aktiviteten i en kommun och dess näringsliv. Det vill säga hur många företag som nyregistrerats, avregistrerats och, som ett resultat av detta, nettotillskottet. Här bör dock hållas i minnet att företagsstatistiken som sådan inte upplyser om företagens status. Det görs alltså ingen skillnad på om de är rena bokföringskonstruktioner, fåmansföretag eller om många arbetstillfällen tillkommit eller försvunnit.

2015 nyregistrerades 96 st. företag och 46 st. avregistrerades, vilket innebär att nettotillskottet blev 50 st., eller 4,2 per månad. Som framgår i diagrammet nedan var merparten av de nya företagen aktiebolag. I vilken utsträckning dessa var helt nya eller exv. handelsbolag som ombildats är emellertid oklart.

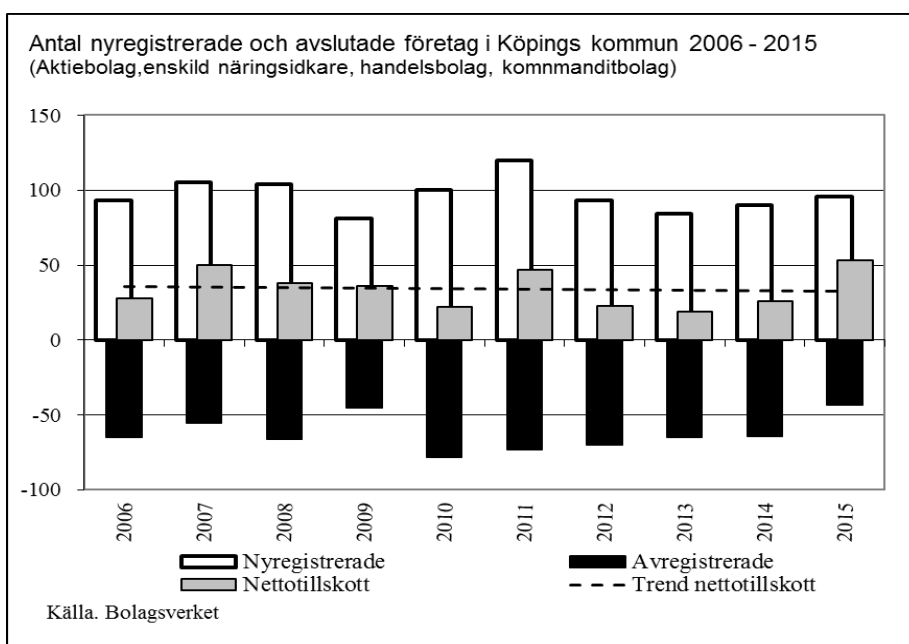
Vid slutet av 2015 fanns det totalt 2320 st. företag registrerade i kommunen. Av dessa var kategorierna enskilda näringsidkare och aktiebolag helt dominerande och utgjorde tillsammans 2134 st. eller 92 procent (se diagrammet nedan).

För 2015 finns för närvarande ingen uppgift om hur många av företagen som var aktiva. Men 2014 fanns det i kommunen 767 st. *förvärvsarbetande* företagare (egenföretagare och företagare i eget AB). Det innebär att då var cirka 1/3 av kommunens företag/företagare verksamma medan "bokföringsföretag" och icke aktiva företag utgjorde cirka 2/3 av samtliga.

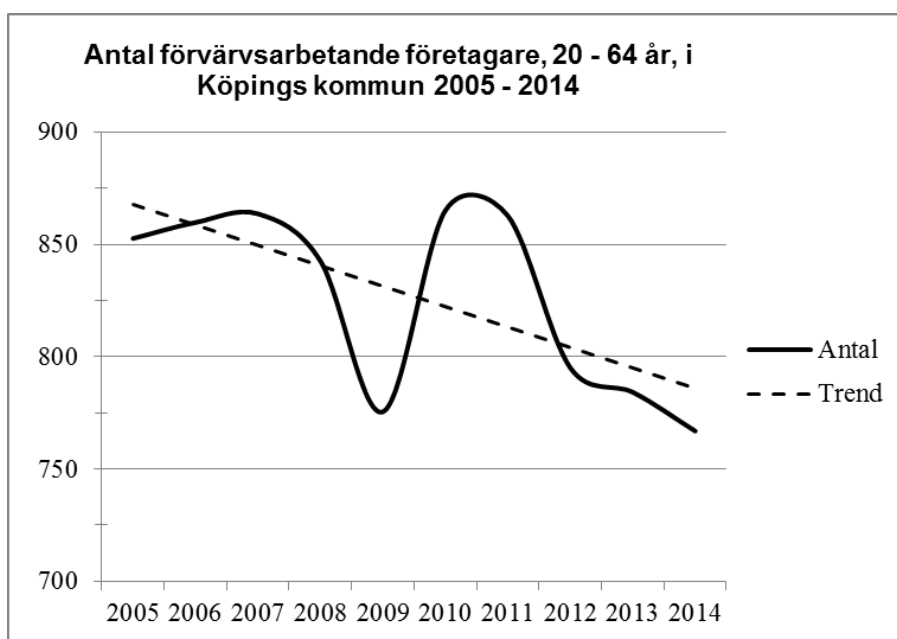
De senaste tio åren

Från och med 2006 och framåt har antalet ny- respektive avregistrerade företag befunnit sig på ungefär jämna nivåer under samtliga år. Och eftersom de nyregistrerade under alla år varit fler så har antalet företag vuxit kontinuerligt. År 2006 fanns det totalt 2024 st. företag i kommunen och år 2015 2320 st. En ökning med 296 st. eller 15 procent.

Därmed har det till synes varit en klart positiv utveckling beträffande företagandet i kommunen. Men som berörts ovan ger ökningen av antalet företag inte en fullständig bild av processen eftersom alla företag inte är aktiva och, i någon nämnvärd omfattning, genererar produkter, tjänster och sysselsättningstillfällen.

Ser vi till utvecklingen av antalet förvärvsarbetande företagare under motsvarande period blir bilden en annan. (Av källtekniska orsaker redovisas här tioårsperioden 2005-2014.) År 2005 fanns det 853 st. förvärvsarbetande (aktiva) företagare i Köpings kommun och år 2014 767 st. Och däremellan varierade antalet kraftigt.

Det går inte att fastställa varför det skedde så kraftiga förändringar i samband med den ekonomiska krisen men det finns sannolika orsakssamband. När bilkomponentindustrin tvingades till kraftiga nedskärningar drabbade det även deras underleverantörer och (små)företag som utförde en rad olika serviceuppdrag åt industrin. Med följden att även dessa fick dra ned på eller helt upphöra med sin verksamhet. Där finns troligen en stor del av förklaringen till att antalet arbetande företagare minskade från 843 st. 2008 till 775 st. 2009.

Men så kom en snabb förändring och på ett år ökade de med 88 st., till 863 st. år 2010. Den hastiga ökningen kan tyckas märklig med tanke på situationen i kommunen. Det är dock möjligt att en del av de som förlorade sina anställningar istället för att gå på a-kassa – och kanske uppmuntrade till det – valde att prova på livet sig som egna företagare. Hur väl de lyckades kan vi bara spekulera i men efter två år hade åter antalet arbetande företagare minskat. Kanske på grund av satsningar misslyckades eller för att man (åter) fick anställning i den industri som nu börjat återhämta sig.

De beskrivna åren kännetecknas alltså av att antalet aktiva företagare/företag i kommunen varierat kraftigt. Men samtidigt har den mer långsiktiga trenden varit nedåtgående. Från ”normalåret 2005” till ”normalåret 2014” ändrades antalet förvärvsarbetsande företagare från 853 st. till 767 st. En minskning med 86 st. eller 10 procent.

Sammantaget är bilden av företagandet i kommunen de senaste tio åren motsägelsefull. Ser vi enbart till antalet registrerade företag så har det ökat med 15 procent. Men det är uppenbart att i en stor del av företagen pågår ingen produktiv verksamhet av betydelse. Sannolikt har de istället funktionen att underlätta transaktioner och bokföring vid exv. bisysslor, tillfälliga uppdrag och liknande, eller är vilande. Ser vi å andra sidan till antalet förvärvsarbetsande företagare, med aktiva företag, i kommunen så har de blivit 10 procent färre de senaste tio åren. Det kan finnas många orsaker till det. Men med tanke på att näringslivet i kommunen domineras av få stora verkstadsföretag är det fördelaktigt om det även finns ett antal mindre företag inom flera olika branscher.

Summering

Befolkningsutvecklingen

2015 ökade kommunens befolkning med 181st. till 25557. Eftersom födelsenettet var negativt berodde ökningen helt på inflyttning: 1/3 inrikes inflyttning och 2/3 invandring.

De senaste tio åren har kommunens befolkning ökat med 911 personer. Eftersom det ackumulerade födelsenettet blev negativt beror ökningen helt på inflyttning. I praktiken på invandring eftersom det inrikes flyttnettet slutade nära noll. Detta har samtidigt medfört en demografisk förändring. Den kan förenklat beskrivas med att antalet inrikes födda kommunbor har minskat med 500 och ersatts av 1500 utrikes födda kommunbor.

Arbetsmarknaden

I december 2015 saknade 1310 st. Köpingsbor arbete. Andelen arbetslösa i kommunen var därmed 10,8 procent: 4,7 procent korttids- och 6,1 procent långtidsarbetslösa. Arbetslösheten i Köping var 2,8 procentenheter högre än i riket.

I samband med krisen 2008-2009 försvann 1400 arbetstillfällen i kommunen. Det innebar arbetslösheten snabbt ändrades från länets lägsta till länets högsta. Därefter har sysselsättningssituationen förbättrats, om än inte fullständig. Delvis beroende på att en ökande andel kommunbor inte har tillräckliga kvalifikationer.

Företagandet

Under 2015 ökade antalet företag i Köping med 50 st. varav 41 aktiebolag.

De tio senaste åren har det antalet registrerade företag i kommunen vuxit till 2320 st. En ökning med 296 st., motsvarande 15 procent. Men i ungefär 2/3 av företagen bedrivs ingen produktiv verksamhet, utan de är snarare avsedda för administrativa ändamål. Under perioden har andelen verkamma företag (förvärvsarbetsande företagare) paradoxalt nog minskat med 10 procent till 767 st.